

CONSTANTIJN HUYGENS (VOOR HULST)
AAN ELIZABETH STUART [DEN HAAG]
29 OKTOBER 1645
4178

Samenvatting: Huygens schrijft over zaken rond het huwelijk van prins Edward van de Palts en het bezoek van Elisabeth aan het Huis te Rijswijk. Verder meldt hij dat Swann kapitein is geworden in het Staatse leger en dat het tijd wordt zijn concerten met Utricia Ogle te beëindigen.

Bijlage: Frederik Hendrik aan Elisabeth Stuart, oktober 1645.

Over een antwoord van Elisabeth is niets bekend.

Primaire bron: Den Haag, Kon. Bibl., Hs. KA XLIX, dl. 2, pp. 237-238: afschrift (apografisch: Constantijn Huygens jr.).

Vroegere uitgaven: Worp 1897, pp. 131-132: onvolledig (<Devant deux jours ... de meilleurs accords.>).
— Worp 4, nr. 4178, pp. 243-244: volledig.

Namen: Utricia Ogle; William Swann; Valerea.

Glossarium: accord (samenklank); concert de musique (samenspel).

Transcriptie

Copie

¹À la Reine de Bohème.

Devant Hulst, le 29 Octobre 1645.

Madame,

Je pouvoy me passer de donner à Vostre Majesté la peine de lire ces copies, si l'Escuyer de Monseigneur le Prince Eduard ne m'eust dit, qu'il se hasteroit de le reveoir, sans aller faire la révérence à Vostre Majesté en Hollande. Comme véritablement je juge son compliment de moins d'importance que la promptitude de son passage, j'espère, Madame, que Vostre Majesté voudra se tenir aucunement satisfaicte des termes dont Son Altesse a creu expédient d'user en ces depêches.

Le subject en est assez scabreux, veu l'interest propre de l'Éminence qui gouverne la Majesté, et a certainement un œil de convoitise sur ces illustres dépouilles de la Maison de Nevers. Ainsi a-il fallu s'expliquer aveq retenue et ne pas tout dire ce qu'on eust pu, en parlant d'un tiers désintéressé.

Son Altesse vient de recevoir tout à l'heure par mains de Mylord Craven, le trop de ressentiment qu'il a pleu à Vostre Majesté luy tesmoigner pour le peu d'usage qu'elle a voulu tirer de sa maison de Ryswyck. Ce qui se trouve de plus important en ceste lettre, c'est l'assurance que Vostre Majesté a pu aisément donner de ce qu'il n'y a eu que la chambre de Majesté la Comtesse de Lewestein gastée.

J'ay conclu par là, que le concierge ne l'a pas servie aveq tant de promptitude et de charité aux heures de nécessité que moy, meilleur concierge de ma maison, et qui ay eu l'honneur de luy tesmoigner comme j'estoy son passionné serviteur, *even to the very hole* comme la bonne dame s'en est declarée à Vostre Majesté.

Je | 238 | ne sçay ce qu'il y peut avoir de mystereux en ces paroles en Anglois, que je n'entens guères bien, mais j'ay souvent observé que Mylord Duc ne se plaist pas à me les entendre réciter.

Devant deux jours Son Altesse a pourveu Monseigneur Swan de la compagnie de feu le Capitaine Valerea. Par où je supplie très-humblement Vostre Majesté de considérer s'il ne sera pas temps que j'interrompe mes concerts de musique aveq Mademoiselle Ogle, qui peut-estre se voudra laisser induire à de meilleurs accords.

Je demande mil pardons à Vostre Majesté de la sottie impudence qui me porte à abuser de sa grande bonté, là où après le rapport de ce qui a estre escrit en France, je ne devois oser m'estendre qu'à supplier Vostre Majesté comme je fay aveq toute submission, de me continuer la grace de permettre que je me dis,

1. Naam geadresseerde en plaats/datumaanduiding autografisch..

Madame,

etc.

Au Camp devant Hulst, où ceste nuit il y aura 30 piliers pusez d'une de nos galeries, dont les 17 seront dans l'eau. Ce 29 Octobre 1645.

Vertaling

Aan [Elisabeth Stuart], koningin van Bohemen.
Voor Hulst, 29 oktober 1645.

Mevrouw,

Ik had er vanaf kunnen zien om u de moeite te geven om deze ²afschriften te lezen als de stalmeester van prins Edward [van de Palts] mij niet had gezegd dat hij zich zou haasten naar hem [prins Edward] terug te gaan zonder in Holland u te begroeten. Aangezien ik zijn groet van minder belang vind dan de snelheid van zijn doortocht, hoop ik, mevrouw, dat u zich enigszins tevreden zult stellen met de bewoordingen die Zijne Hoogheid [prins Frederik Hendrik] meent te moeten hebben gebruiken in deze berichten.

Het onderwerp ervan is vrij laag-bij-de-gronds, gezien het eigenbelang van Zijne Eminentie [kardinaal Jules Mazarin], die voor de koning [Lodewijk XIV] regeert, en die zeker een hebzuchtig oogje heeft op deze voorname nalatenschap van het Huis ³Nevers. Daarom moet men zich voorzichtig uitdrukken en niet alles zeggen wat men zou kunnen zeggen, erover sprekende als een derde, belangeloze partij.

Zijne Hoogheid heeft zojuist uit de handen van mylord [William] Craven de ⁴overdaad aan dank ontvangen die u hem hebt willen betonen voor het beetje gebruik dat u hebt willen maken van zijn Huis te Rijswijk. Belangrijker in deze brief is de verzekering die u gemakkelijk heb kunnen geven dat slechts de kamer waarin mevrouw de gravin [Elisabeth] van Löwenstein niet in orde was.

Hieruit heb ik kunnen opmaken dat de huismeester haar [= Elisabeth van Löwenstein] niet zo prompt en gastvrij heeft behandeld in uren van nood als ik, een betere huismeester van mijn huis, en die de eer heb gehad haar [= Elisabeth van Löwenstein] te kunnen laten zien dat ik haar vurige dienaar was, ¹zelfs tot het bittere eind,¹ zoals de goede dame zich daarover tegen u heeft uitgesproken.

Ik weet niet wat voor geheimzinnigs er aan deze Engelse woorden kan zijn die ik maar nauwelijks begrijp, maar ik heb dikwijls gemerkt dat mylord hertog [William Craven] het niet prettig vindt mij ze te horen uitspreken.

Twee dagen geleden heeft Zijne Hoogheid aan de heer [William] Swann de compagnie van wijlen kapitein Valerea overgedragen. Daarom vraag ik u nederig te overwegen of het niet tijd wordt mijn muzikaal samenspel met mejuffrouw [Utricia] Ogle te onderbreken, die zich misschien zal laten verleiden tot schonere akkoorden.

Ik vraag u duizend excuses voor de zotte onbeschaamdheid die mij ertoe brengt uw goedheid te misbruiken, daar waar ik ná het verslag van wat in Frankrijk is geschreven niet meer had moeten durven zeggen dan u te vragen, wat ik met alle nederigheid doe, om mij de genade te blijven gunnen mij toe te staan dat ik mij noem,

mevrouw,

enz.

In het kamp voor Hulst, waar deze nacht dertig pijlers zullen worden geplaatst voor een van onze galerijen, waarvan er zeventien in het water zullen staan. 29 oktober 1645.

2. Frederik Hendrik aan Elisabeth Stuart, oktober 1645 (verloren?).

3. Prins Edward was sinds 24 april 1645 gehuwd met Anna van Gonzaga Nevers.

4. Elisabeth Stuart aan Frederik Hendrik, oktober 1645 (verloren?).